

Opinia członków
Společnej Komisji Kodyfikacyjnej
w sprawie odmowy respektowania postanowienia Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 24
lutego 2021 roku
przez Prokuraturę Krajową i Ministra Sprawiedliwości

1. Postanowiliśmy wyrazić opinię w sprawie odmowy respektowania postanowienia Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 24 lutego 2021 roku („Postanowienie”), który orzekł, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nie zawiesiła skutecznie Sędziego Igora Tulei w sprawowaniu urzędu sędziego. Uważamy, że stanowisko wyrażone przez Prokuraturę Krajową i Ministra Sprawiedliwości stanowi kolejne drastyczne naruszenie Konstytucji RP. Stanowisko to oraz decyzje podjęte w sprawie implementacji Postanowienia naruszają podstawowe zasady Konstytucji, a także gwarancje państwa prawnego i demokratycznego.

2. Kroki podjęte przez Ministra Sprawiedliwości, podległe mu organy i funkcjonariuszy są sprzeczne z zasadą trójpodziału władz (art. 10 ust 1 i 2 Konstytucji). W relacjach między władzą ustawodawczą a wykonawczą dopuszcza się różne formy wzajemnych oddziaływań i współpracy. Natomiast w stosunkach między władzą sędziowską a pozostałymi władzami Trybunał Konstytucyjny podkreśla konieczność przestrzegania zasady separacji (por. wyrok TK w sprawie TK z 14.04.1999 r., K 8/99, OTK 1999, Nr 3, poz. 41). Warto podkreślić, że za niezgodne z Konstytucją zostały uznane np. przepisy ustawy upoważniające Ministra Sprawiedliwości do żądania akt sądowych z uwagi na związek zachodzący między zakwestionowanymi kompetencjami ministra, a ochroną wolności i praw człowieka (wyr. TK z 7.11.2013 r., K 31/12, OTK-A 2013, nr 8, poz. 121). Tymczasem bezprecedensowa odmowa respektowania Postanowienia, w którym stwierdzono, że tzw. Izba Dyscyplinarna SN nie ma właściwości sądu, a „osobom w niej zasiadającym brak niezawisłości”, stanowi ingerencję władzy wykonawczej w sferę zastrzeżoną dla władzy sędziowskiej. Prokuratura Krajowa i Minister Sprawiedliwości uzurpując sobie kompetencje do podważania Postanowienia wbrew obowiązującym ustawom, podważają jednocześnie niezależność i niezawisłość Sądu Apelacyjnego w Warszawie.

Analizowane naruszenie konstytucyjnych zasad trójpodziału władz i separacji kompetencji sądownictwa jest szczególnie drastyczne, zważywszy że władze Ministerstwa Sprawiedliwości podjęły kroki organizacyjne, które mają na celu zapewnienie skuteczności

opisanych naruszeń Konstytucji. Osoby mianowane przez Ministra Sprawiedliwości na stanowiska prezesów sądów postępują zgodnie z jego decyzjami i wytycznymi. Tytułem przykładu Prezes Sądu Okręgowego w Warszawie P. Schab, powołany wcześniej na stanowisko rzecznika dyscyplinarnego Komisji Dyscyplinarnej, respektując opinię Prokuratury Krajowej, odsunął już Sędziego I. Tuleję od orzekania i nie przywrócił go do pracy mimo prawomocnego Postanowienia.

3. Warto zauważyć, że Sąd Apelacyjny w Warszawie uzasadnił swoje orzeczenie w świetle Konstytucji RP, prawa UE i prawa międzynarodowego. Według Konstytucji, każdy ma prawo do rozpatrzenia sprawy „przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”. Tymczasem w świetle stanowiska zajętego przez władzę wykonawczą w sprawie Postanowienia, praktyka stosowania art. 10 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP zakłada dopuszczalność kwestionowania prawomocnych orzeczeń sądowych przez Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego i Prokuraturę Krajową bez jakiegokolwiek ustawowego postępowania odwoławczego, a podważenie prawomocnego orzeczenia przez organ władzy wykonawczej jest respektowane i wdrażane przez prezesa sądu powołanego przez Ministra Z. Ziobrę będącego jednocześnie Prokuratorem Generalnym a więc stroną w toczącym się postępowaniu, w toku którego orzekał Sąd Apelacyjny w Warszawie.
4. Powołany wyżej art. 45 Konstytucji RP jest w pełni zgodny z prawem Unii Europejskiej. Jego treść jest również spójna z art. 47 Karty Praw Podstawowych i z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. W uzasadnieniu Postanowienia powołano także argument, że tzw. Izba Dyscyplinarna nie stanowi sądu spełniającego wymogi art. 45 Konstytucji, a orzekającym w niej osobom brak niezawisłości i dlatego decyzja tej izby nie pozbawiła Sędziego I. Tulei immunitetu. Łamaniu podstawowych zasad demokratycznego państwa prawnego towarzyszy oskarżanie Unii Europejskiej, a zwłaszcza Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), o naruszenie niezależności RP jako państwa członkowskiego Unii Europejskiej. Niektórzy przedstawiciele władz rządowych wysuwają demagogiczny argument, że władze UE stosują wobec Polski dyktat porównywalny do dominacji Związku Radzieckiego przed 1989 r. Argumenty te pojawiły się ostatnio po ogłoszeniu wyroku TSUE (Wielkiej Izby) z dnia 2 marca 2021 r. Orzeczenie to zostało wydane na wniosek Naczelnego Sądu Administracyjnego („NSA”) w postępowaniu wszczętym na podstawie art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej. NSA działający jako tzw. sąd odsyłający wniósł o wydanie przez TSUE orzeczenia prejudycjalnego w sprawie wykładni kilku przepisów Traktatu o Unii Europejskiej, Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Karty Praw

Podstawowych oraz dyrektywy Rady 2000/78/WE. Zdaniem sądu odsyłającego wykładnia tych przepisów ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sporów między kilku obywatelami RP a Krajową Radą Sądowniczą („KRS”) w przedmiocie uchwały, na mocy której KRS nie przedstawiła Prezydentowi RP wniosków o ich powołaniu na urząd sędziego, a jednocześnie, przed rozstrzygnięciem przez sąd odwołań od tej uchwały, przedłożyła Prezydentowi RP wnioski innych osób. Wyrok TSUE spotkał się ostrą krytyką Ministra Sprawiedliwości, Prezes tzw. Trybunału Konstytucyjnego i polityków koalicji rządowej. Zarzucono mu naruszenie Konstytucji RP i Traktatu Unii Europejskiej. Tymczasem konflikt między prawem UE i polskimi unormowaniami konstytucyjnymi nie występuje, bo obowiązek przestrzegania przez Polskę prawa międzynarodowego wynika również z Konstytucji RP. Według jej art. 9 Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego. W literaturze podkreśla się od dawna, że Europejska Konwencja Praw Człowieka, prawo UE i Konstytucja RP respektują wspólne wartości oparte o pojęcia demokratycznego państwa prawa oraz treść podstawowych praw człowieka¹.

5. Zasada instytucjonalnej autonomii państw członkowskich Unii nie usprawiedliwia naruszania prawa unijnego. Interpretując art. 4 ust. 2 Traktatu Unii Europejskiej, na który powołują się dziś Minister Sprawiedliwości i Prezes tzw. Trybunału Konstytucyjnego krytykując uzasadnienie wyroku TSUE z dnia 2.03.2021 r., unijny Trybunał podkreślił, że sprawę tę wyjaśnił już przed kilkunastu laty. Orzekł wówczas, iż przepis ten nie usprawiedliwia naruszania prawa UE przez państwa członkowskie także na podstawie przepisów ich konstytucji². Wykładnia ta była znana Polsce przed przystąpieniem do Unii Europejskiej, a jej odzwierciedleniem jest m.in. art. 90 ust. 1 Konstytucji RP. Obecnie TSUE potwierdził ponownie, że zgodnie z jego utrwalonym orzecnictwem, nawet przepisy rangi konstytucyjnej, nie mogą „naruszać jedności i skuteczności prawa Unii (...)”³.
6. Członkowie Społecznej Komisji Kodyfikacyjnej zostali powołani przez dwie największe organizacje samorządowe prawników (adwokatów i radców prawnych) oraz stowarzyszenie sędziów „Iustitia”, promujące zasady niezawisłości i niezależności władzy sądowniczej. Powierzono nam zadanie przygotowywania projektów aktów prawnych dotyczących szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości, które w przyszłości zastąpić mają te dzisiaj obowiązujące, uchwalane przez większość rządową, często w ekspresowym tempie, bez

¹ Por. K. Wójtowicz w: *Studia i Materiały Trybunału Konstytucyjnego*, 2009, t. 32, s. 83.

² Por. wyr. TSUE z 7.01.2003 r. w sprawie C-201/02, „Delena Wells przeciwko Secretary of State oraz wyr. w spr. C-212-04, Konstanlinos et al. Ellenikos Organismos, *Zb. Orz.* 2006, s. I-6057.

³ Por. pkt 148 powołanego orzeczenia, s. 34.

szerszej konsultacji i – przede wszystkim – z naruszeniem zasad wynikających z Konstytucji RP.

Zdecydowaliśmy się zająć stanowisko w sprawie reakcji władz na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 24 lutego 2021 roku z następujących przyczyn:

Kroki podjęte przez organy i funkcjonariuszy podległych Ministrowi Sprawiedliwości stanowią drastyczne naruszenie konstytucyjnej zasady trójpodziału władz i podstawowe zasady, na których opiera się demokratyczne państwo prawa. Reakcja władz na prawomocne Postanowienie stanowi niebezpieczny precedens, który może pozbawić praktycznego znaczenia każde orzeczenie sądowe według swobodnego uznania Prokuratura Generalnego.

Jako osoby powołane przez niezależne środowiska prawnicze do projektowania kształtu wymiaru sprawiedliwości w demokratycznym państwie prawa mamy obowiązek wsparcia sędziów i niezależnych prokuratorów, którzy ponoszą największe ryzyko informowania opinii publicznej o aktach naruszania praworządności.

Warszawa, 12 marca 2021 r.

Członkowie Społecznej Komisji Kodyfikacyjnej

r. pr. Maciej Bobrowicz
dr hab. Katarzyna Gajda – Roszczynialska, SSR
prof. dr hab. Maciej Gutowski
prof. dr hab. Andrzej Jakubecki
prof. dr hab. Piotr Kardas
adw. Bartosz Krużewski
dr hab. Krystian Markiewicz, SSO
prof. dr hab. Jerzy Pisuliński
prof. dr hab. Wojciech Popiołek
prof. dr hab. Stanisław Sołtysiński
adw. Jacek Trela
dr hab. Jarosław Zagrodnik